

I. POEZIA

VASILE ALECSANDRI

Maiu Siretului

Date despre autor și opera. Vasile Alecsandri este cel mai de seamă reprezentant al perioadei pasaportiste a literaturii române, supranumit de Mihai Eminescu, în arta poetică „Epigoni”, rege al poeziei”. Creația sa este amplă și conține atât elemente romantice, cât și clasice. Debutează în 1840, cu nuvelele „Buchetiera de la Florența”; abordează, pe parcursul îndelungatei activități literare, toate cele trei genuri: genul liric (volumele de versuri „Doine și iacărămoare”, „Mărgăritărele”, „Pasteluri”, „Ostași! Albă”, „Vasile Porjari”, „Drind” s.a.), genul dramatic („Farmazonul din Hârtau”, „Iorgu de la Sadagura”, „Coana Chirța în las”, „Chirța în proviție”, „Despot-Vodă”, „Sânziana și Pepelea” s.a.). Calitatea sa de scriitor este dublată de aceea de folclorist; Alecsandri publică prima culegere de poezii populare, intitulată „Poezii populare ale românilor” (1852).

Ciclul „Pasteluri”. **Prezentare generală.** Ciclul „Pasteluri” a fost publicat în revista „Convorbiri literare” (1868-1869), constituind etapa deplinei maturități artistice a autorului, domniată, la nivelul formei, de rigorile clasice. Pastelul este specia literară a genului liric în versuri (creația și dusă la celebritate, în literatura română, de Vasile Alecsandri) în care se descrie un tablou de natură, în mod direct, poetic, exprinzându-și sentimentele față de peisajul zugrăvit.

Termenul de „pastel” este preluat din pictură, desemnând un peisaj în creion moale, bazându-se pe descriere, la care răsătuie opera plastice, bazându-se pe descriere, la care se adaugă profunzimea corespondență între sentiment și tabloul de natură schițat și prezentarea peisajelor în mișcarea ciclică a anotimpurilor.

Editura Booklet
CP 27-494, București
www.booklet.ro
Tel.: 021 4303095

Pentru comenzi:
tel: 021 430.3095
e-mail: comenzi@booklet.ro
www: www.booklet.ro

Descoperă CIP a Bibliotecii Naționale a României
ONOFREI, MARGARETA
Literatura română pentru BAC: poezia / Margareta Onofrei - Ed. a 3-a, rev. - București: Booklet, 2009
Ordnr. - Ed. a 3-a, rev. - București: Booklet, 2009
ISBN 978-973-1892-48-1
821.135.1.09-1(075.35)
371.279.8:373.5

Din cele aproximativ treizeci de poezii - pastel scrise de Alecsandri, se pot desprinde toate fazele celor patru anotimpuri: „Oaspeții primăverii”, „Cucoarele”, „Plugurile”, „Concert în luncă”, „Bărăganul”, „Serile de la Mircești”, „Sfârșit de toamnă”, „Gerul”, „Viscolul”, „Mezul iernei”, „Iarna” ș.a.

În ceea ce privește universul lor tematic, G. Călinescu afirma: „«Pastelurile» sunt un calendar al spațiului rural și al muncilor câmpenești.”.

Apariție. Temă. Poezia „Malul Siretului” a fost publicată în „Convorbiri literare”, în mai 1869. Tema ei este prezentarea naturii, considerată de autor spațiul vital al eternei regenerări.

Semnificația titlului. Titlul denumește o locație reală foarte dragă autorului, malul râului Siret, pe care are posibilitatea să-l admire în plimbările prin împrejurimile moșiei sale de la Mircești.

Structură și semnificații. Poezia este alcătuită din patru catrene cu versuri lungi (15-16 silabe), ritm trohaic și rimă împerecheată, structurate în două secvențe lirice. Ea conține descrierea unui peisaj matinal feeric.

I. Prima secvență lirică surprinde momentul îngânării dintre noapte și zi: „aburii ușori” ai întunericului sunt comparați cu „fantasme”, care dispar pe nesimțite. Atmosfera creată este dominată de mister, completat de imaginea „râului luciu” personificat („se-ncovoale sub copaci”) și comparat cu „un balaur” cu „solzii de aur”. Imaginea vizuală este deosebită, autorul reușind să zugrăvească sugestiv felul în care elementele naturii („Iunca”, „ramuri”, „râul”, „copaci”) sunt puse în evidență de o lumină aparte, „în faptul zilei”. Peisajul este de o frumusețe rară, vestind parcă victoria luminii, a strălucirii (redată prin epitețele „luciu”, „de aur”) în luptă cu întunericul.

II. În a doua secvență lirică, discursul devine subiectiv, prin prezența mărcilor gramaticale specifice („eu”, „mă duc”, „mă așez”, „privesc”). Omul, un intrus în spațiul mirific al

naturii, este surprins într-o stare de contemplație, admirând apa râului, „o salcie pletoasă”, „o mreană”, „săbaticile rațe”, elemente care, prin frumusețea și simplitatea lor, încântă sufletul uman și stimulează imaginația.

În descrierea apei Siretului, autorul pornește de la concret („apa curge”) către planul imaginar, în care aceasta este redată artistic prin intermediul personificării („ea se perde”, „adoarme la bulboace”, „săpând malul nisipos”). Personificată este și „salcia pletoasă” care „lin pe baltă se coboară”. Toate aceste elemente statice din natură sunt însuflețite de către imaginația poetică. Apariția viețuitoarelor este redată prin intermediul imaginilor motorii: o mreană care vrea să prindă o „viespe sprintoară”, „sălbaticile rațe” care poposesc pe luciul apei și care o întunecă pentru o clipă, fiind comparate cu „un nou trecător”.

De la planul naturii percepută contemplativ de către el liric, se trece la un plan al meditației asupra frumuseții inepuizabile a ceea ce ne înconjoară. La fel ca „nourul trecător” din strofa anterioară, „gândirea” omului captivat de peisajul din jur „se tot duce-ncet la vale”, urmând cursul râului. Nostalgia eternității, dorința omului de a împrumuta o fărâmă din veșnicia naturii reprezintă esența meditației poetice („și gândirea mea furată se tot duce [...] / Cu cel râu care-n veci curge, fără a se opri din cale”).

Forfota viețuitoarelor din luncă este redată prin verbul „clocoteste” și culminează cu ivirea unei șopârle de smarald care contemplă, la rândul ei, omul care admiră frumusețea din jurul său. Imaginea vizuală sugerează comuniunea dintre ființa umană și elementele naturii.

Cadrul natural constituie, pentru Alecsandri, spațiul prielnic pentru a crea, locul liniștii sufletești, al încetării timpului obiectiv și al instalării duratei imaginare.

Concluzie. „«Pastelurile» sunt [...] cea mai mare podoabă a poeziei lui Alecsandri, o podoabă a literaturii române îndeobște.”. (Titu Maiorescu)

Din cele aproximativ treizeci de poezii - pastel scise de Alecsandri, se pot desprinde toate fazele patru anotimpuri: „Asperții primăverii”, „Cucuarcele”, „Flugunții”, „Concert în lunca”, „Bătăganul”, „Serile de la Mircești”, „Sărșit de toamnă”, „Genul”, „Viscolul”, „Miezul iernii”, „Iarna” ș.a.

În ceea ce privește universul lor tematic, G. Călinescu afirmă: „Pastelurile” sunt un calendar al spațiului rural și al munților câmpenești.”.

Apariție, Temă, Poezia „Malul Siretului” a fost publicată în „Convorbiri literare”, în mai 1869. Tema ei este prezentarea naturii, considerată de autor spațiu vital al eternei regenerări.

Semnificația titlului. Titlul denumește o locație reală foarte dragă autorului, malul râului Siret, pe care are posibilitatea să-l admire în plimbările prin împrejurimile moșiei sale de la Mircești.

Structură și semnificații. Poezia este alcătuită din patru catrene cu versuri lungi (15-16 silabe), ritm trohaic și rimă impercheată, structurate în două secvențe lirice. Ea conține descrierea unui peisaj maternal feric.

I. Prima secvență lirică surprinde momentul îngânărilor dintr-o noapte și zi: „aburii ușori” ai întunericului sunt comparați cu „fantasme”, care dispar pe neașteptat. Atmosfera creată este dominată de mister, completat de imaginea „râului luciu” personificat („se-ncovoaie sub copaci”) și comparat cu „un balaur” cu „sozii de aur”, imaginea vizuală este deosebită, autorul reușind să sugrăvească sugestiv felul în care elementele naturii („lunca”, „ramuri”, „râul”, „copaci”) sunt puse în evidență de o lumină aparte, „în fapuzii zilei”. Peisajul este de o frumusețe rară, vestind parca victoria luminii, a strălucirii (redată prin epitețele „luciu”, „de aur”) în luptă cu întunericul.

În a doua secvență lirică, discursul devine subiectiv, prin prezența mărcilor gramaticale specifice („eu”, „mă duc”, „mă așez”, „privesc”). Omul, un intrus în spațiul mitic al

naturii, este surprins într-o stare de contemplație, admirând elemente care, prin frumusețea și simplitatea lor, încântă sufletul uman și stimulează imaginația.

În descrierea apei Siretului, autorul pornește de la concret („apa curge”) către planul imaginat, în care această este redată artistic prin intermediul personificațiilor („ea se pierde”, „adoarme la bulboace”, „săpând malul nisipos”). Personificată este și „salcia pietoasă” care „în pe bălta se coboară”. Toate aceste elemente statice din natură sunt însușite de către imaginația poetică. Apariția viețuitoarelor este redată prin intermediul imaginilor motorii: o mreaună care vrea să prindă o „vespeșe spiritoasă”, „sălbaticele rate” care poposesc pe lucii apei și care o întunecă pentru o clipă, fiind comparate cu „un nou trecător”.

De la planul naturii percepută contemplativ de către eul liric, se trece la un plan al meditației asupra frumuseții nepuzabile a ceea ce ne înconjoară. La fel ca „nourii trecători” din strofa anterioară, „gândirea” omului captivat de peisajul din jur „se tot duce-nceț la vale”, urmând cursul răului. Nostalgia eternității, dorința omului de a împrumuta o fată din veșnicia naturii reprezintă esența meditației poetice („și gândirea mea furată se tot duce [...] Cu cel rău care-n veci curge, fără-se oprî din cale”).

Fortoa viețuitoarelor din lunca este redată prin verbu „clocotește” și culminează cu virea unei șopârle de smarald care contempla, la rândul ei, omul care admira frumusețea din jurul său. Imaginea vizuală sugerează comuniunea dintre ființa umană și elementele naturii.

Cadrul natural constituie, pentru Alecsandri, spațiul prelinic pentru a crea, locul liniștii sufletești, al încetării timpului obiectiv și al instalării duratei imaginare.

Concluzie. „Pastelurile” sunt [...] cea mai mare podoadă a poeziei lui Alecsandri, o podoadă a literaturii române indeobște. (Titu Maiorescu)

Iarna

Date despre autor și operă

Vasile Alecsandri este cel mai de seamă reprezentant al perioadei pașoptiste a literaturii române, supranumit de Mihai Eminescu, în arta poetică „Epișonul”, „rege al poeziei”. Creștia sa este amplă și conține atât elemente romantice, cât și clasice. Debutează în 1840, cu nuvele „Buchetiera de la Florența”, abordează, pe parcursul îndelungatei activități literare, toate cele trei genuri: genul liric (volumele de versuri „Doine și făcămiorare”, „Mărgăritărele”, „Pasteluri”, „Ostași noștri”), genul epic („Istoria unui galbăn și a unei parale”, „Baia Albă”, „Vasile Porojan”, „Dridri” s.a.), genul dramatic („Farmazonul din Hârila”, „Iorgu de la Sadagura”, „Coana Chirita în Iași”, „Chirita în proviție”, „Despot-Vodă”, „Sanziana și Peștea” s.a.).

Calitatea sa de scriitor este dublată de aceea de folclorist; Alecsandri publică prima culegere de poezii populare, intitulată „Poezii populare ale românilor” (1852).

Apariția, Tema

Poezia „Iarna” a fost publicată în revista „Convorbiri literare”, în anul 1868. Tema ei o constituie prezentarea naturii, considerată de autor spațiu vital al eternei regenerări.

Semnificația titlului

Titlul este un substantiv comun, articular hotărât, care denumește anotimpul rece căruia îi este închinată poezia. Pastelurile dedicate iernii sunt statice, dând senzația de încemțire, doar finalul lor aducând uneori un element de mișcare: un lupt flămând în căutarea prăzii sau „sanie ușoară”.

Structură și semnificații

„Iarna” are patru catrene, cu versuri lungi (săisprezece silabe), rîmă imperchecată și ritm trohactic; ea poate fi structurată în două părți: descrierea unui tablou de natură

Literatura română pentru BAC - Poezia. Epoci și ideologii literare
7

1. **Pastelul debutează** cu o imagine vizuală construită pe baza elementelor specifice iernii: „norii de zăpadă”, „troiene”, „fulgi”, „flori de gheață”. Peisajul intruchipează o ninsoare totală care parcă nu se mai oprește și vesteste un sfârșit de lume, iar „cumpăna” (epitet) este personificată: ea „cerne norii de zăpadă” (metaforă), ca și țara, care are „umeri dalți”, fiind cuprinsă de „flori de gheață”. Troienele sunt caracterizate de un dublu epitet, „lungi” și „cătătoare”, iar fulgii sunt comparați cu „un roi de fluturi albi”.

Ninsoarea capătă un caracter permanent (prin repetiție și enumerare): „Ziua ninge, noptea ninge, dimineața ninge”, exclamație care exprima croarea poetului față de peisajul rece, îngropat în zăpadă. Schimbarea adusă de instalarea acestui anotimp cuprinde atât planul terestru („măndra țară” - epitet personificator - e îmbrăcată în „zale argintii”), cât și cosmicul (soarele, astrul protector al vieții e „rotund și palid”, comparat cu „un vis de tinerețe printr-o anii trecători”). Căldura și lumina devin astfel, din perspectivă omului coplesit de o vreme potrivnică, un ideal spre care tinde.

Sfîrșit a treia este dominată de obsesia albului: „Tot e alb, pe câmp, pe dealuri, împregiur, în depărtare”; plopii devin, prin comparație, „fatașme albe”, pierdute în zare, prin analogie cu satete, „pierdute sub căbușii albi de fum”. Universul terestru se transformă într-o „întindere pusie, fără urme, fără drum”, un peisaj static, înghețat, în care viața pare că a încetat să mai existe; singurul indiciu că satete sunt totuși populate sunt „căbușii de fum” care le înconjoară, omul fiind astfel la adăpost de furia distructivă a iernii.

2. **Ultima parte**, introdusă prin conjunctia coordonatoare adversativă „dar”, care indică o schimbare a planului, aduce o notă optimistă: „ninsoarea încetează”, iar „norii fug”. Soarele mult așteptat „strălucește”, înveselind peisajul.

Interjecția „iat-” este menită să atenționeze cititorul asupra unui eveniment fericit: apariția saniei (imagine vizuală), care „trece peste văi” (imagine motorie), însoțită de „clinchete de zurgălăi” (imagine auditivă).

Poeziile dedicate iernii din ciclul „Pasteluri” denotă faptul că autorul disprețuiește acest anotimp, deși creează cu măiestrie peisaje memorabile ale naturii glaciale. Optimismul său debordant devine evident atunci când tabloul hibernal, înghețat parcă, este luminat și însuflețit de apariția soarelui și de bucuria copiilor care pornesc la săniuș.

Considerații stilistice

Stilul lui V. Alecsandri se remarcă prin simplitate, dar și prin rigurozitate. Expresivitatea poeziei „Iarna” derivă, în special, din utilizarea abundentă a imaginilor vizuale, atât de sugestiv construite, încât dau cititorului impresia că „vede” (cu ochii minții) tabloul descris în cuvinte. Abundă, de asemenea, epitetele („cumplită”, „lungi”, „călătoare”, „mândră”, „rotund și palid”), în special cele cromatice („albul” sau sugestia lui: „argintie”).

Concluzie

În legătură cu „Pastelurile” lui Alecsandri, criticul literar G. Călinescu remarcă prezența a două aspecte: cel „stimulator al vitalității”, identificat cu vara, cu vârsta tinereții și cel „paralizant”, al iernii și al bătrâneții. Cu toate acestea, iarna poate fi punctul de plecare pentru un nou început, căci sfârșitul unui ciclu este întotdeauna urmat de o renaștere, de regenerarea naturii.

Viscolul

Date despre autor și operă. Vasile Alecsandri este cel mai de seamă reprezentant al perioadei pașoptiste a literaturii române, supranumit de Mihai Eminescu, în arta poetică „Epigonii”, „rege al poeziei”. Creația sa este amplă și conține atât elemente romantice, cât și clasice.

Debutează în 1840, cu nuvela „Buchetiera de la Florența”; abordează, pe parcursul îndelungatei activități literare, toate cele trei genuri: genul liric (volumele de versuri „Doine și lăcrămioare”, „Mărgăritărele”, „Pasteluri”, „Ostașii noștri”), genul epic („Istoria unui galbân și a unei parale”, „Balta Albă”, „Vasile Porojan”, „Dridri” ș.a.), genul dramatic („Farmazonul din Hârlău”, „Iorgu de la Sadagura”, „Coana Chirița în Iași”, „Chirița în provincie”, „Despot-Vodă”, „Sânziana și Pepelea” ș.a.).

Calitatea sa de scriitor este dublată de aceea de folclorist; Alecsandri publică prima culegere de poezii populare, intitulată „Poezii populare ale românilor”(1852).

Apariție. Temă. Pastelul „Viscolul” a apărut în ediția de „Opere complete.Poezii” din 1875 și conturează manifestarea dezlănțuită a unui fenomen al naturii, specific peisajului hibernal.

Semnificația titlului. Substantivul comun articulat hotărât „Viscolul” încadrează pastelul printre cele dedicate anotimpului iarna și denumește un fenomen specific acestuia.

Structură și semnificații. Pastelul este alcătuit din patru catrene cu versuri lungi, (15-16 silabe), cu ritm trohaic și rimă împerecheată. Acesta debutează cu o imagine auditivă, creată prin intermediul aliterației: crivățul, întruchipând dezlănțuirea naturii în timpul „cumplitei ierni”, „văjâie prin vijelie”. Suflul acestuia ridică zăpada așternută pe „deal” și pe „câmpie”, reșezând-o în „lung troian”, alcătuit din „valuri albe”, care dă senzația spațiului desfășurat.

Comparația dintre „valurile” de zăpadă și „nisipurile dese din pustiul african” este inedită prin tenta ei oximoronică și denotă încă o dată preferința poetului pentru căldură, chiar și pentru cea dusă la extrem, specifică deșertului.

Interfecția „lat” este menită să atenționeze cititorul asupra unui eveniment fetic: apariția saniei (imagine vizuală), care „rece peste vâi” (imagine motorie), însoțită de „clinchete de zurgălăi” (imagine auditivă).

Poeziile dedicate Țerții din ciclul „Pasteluri” denotă faptul că autorul dispune este acest anotimp, deși creează cu măiestrie peisaje memorabile ale naturii glaciale. Optimismul său debordant devine evident atunci când tabloul hibernal, înghețat parca, este iluminat și însuflețit de apariția soarelui și de bucuria copiilor care pornesc la sănăsuș.

Concluzii stilistice

Stilul lui V. Alecsandri se remarcă prin simplitate, dar și prin rigurozitate. Expresivitatea poeziei „Iarna” derivă, în special, din utilizarea abundentă a imaginilor vizuale, atât de sugestiv construite, încât dau cititorului impresia că „vede” (cu ochii minții) tabloul descris în cuvinte. Abundă, de asemenea, epitețele („cumpilă”, „lungi”, „călătore”, „mândră”, „rotund și palid”), în special cele cromatice („albui” sau sugestia lui: „argintie”).

Concluzie

În legătură cu „Pastelurile” lui Alecsandri, criticul literar G. Călinescu remarcă prezența a două aspecte: cel „stimulator al vitalității”, identificat cu vara, cu vârsta tinereții și cel „paralizant”, al Țerții și al bătrâneții. Cu toate acestea, Iarna poate fi punctul de plecare pentru un nou început, căci stăruința unui ciclu este întotdeauna urmată de o renaștere, de regenerarea naturii.

Viscolul

Date despre autor și operă. Vasile Alecsandri este cel mai de seamă reprezentant al perioadei pasapliste a literaturii române, supranumit de Mihail Eminescu, în arta poetică „pionier”, „rege al poeziei”. Creată sa este amplă și conține atât elemente romantice, cât și clasice.

Debutează în 1840, cu nuvela „Buchetiera de la Florența”; abordează, pe parcursul îndelungatei activități literare, toate cele trei genuri: genul liric (volumele de versuri „Doine și iacramioare”, „Mărgăritărele”, „Pasteluri”, „Ostași nostri”, genul epic („Istoria unui galbăn și a unei parate”, „Balta Alba”, „Vasilie Porojan”, „Dindri” s.a.), genul dramatic („Farmazonul din Hărău”, „Iorgu de la Sadagura”, „Cocana Chirita în Iași”, „Chirita în provincie”, „Despot-Voda”, „Sanziana și Peștelea” s.a.).

Calitatea sa de scriitor este dublată de aceea de folclorist; Alecsandri publică prima culegere de poezii populare, intitulată „Poezii populare ale românilor” (1852).

Apariție, Temă, Pasteluri, Viscolul a apărut în edita de „Opere complete Poetice” din 1875 și conturează manifestarea deziantă a unui fenomen al naturii, specific peisajului hibernal.

Semnificația titlului. Substanțivul comun, articulat hotărât „Viscolul” încadrează pastelul printr-o dedicată anotimpului „Iarna” și denumeste un fenomen specific acesteia.

Structură și semnificații. Pastelul este alcătuit din patru catrene cu versuri lungi, (15-16 silabe), cu ritm trohic și rimă imperfecționată. Acesta debutează cu o imagine auditivă, creată prin intermediul aliterării: crivățul, înruchipând deziantă natura în timpul „cumpilă Țerții”, „văjaie prin văjele”. Sufletul acestuia ridică zăpada așternută pe „deal” și pe „câmpie”, reșezând-o în „lung troian”, alcătuit din „valuri albe”, care dă senzația spațiului nestărușit.

Comparată dintre „valurile” de zăpadă și „nisipurile dese din pustul african” este înedită prin tenta ei oximoronică și denotă încă o dată prezența poetului pentru căldură, chiar și pentru cea dusă la extrem, specifică deșertului.